



Keselőkő romjai a várhegy északnyugati oldalán
(Fotó: Karczag Ákos)

Ferenczy Sándor József

Keselőkő vára

Az egykori Nyitra megye privigyei járásában, Privigye kisvárosától délre, hegyek karéjában települt Keselőkő (ma Podhradie) község. Fölötte, kopasz sziklahegy tetején találjuk Keselőkő várának maradványait. A meredek, kúp alakú várhegy a Madaras- (Vtáčnik-) hegység része, azzal északkelet felé alacsony nyereggel függ össze. Anyaga sötétszürke, majdnem fekete andezit, amely a vár építőanyagául szolgált.

Keselőkő a hajdanán itt tanyázó keselyűkről kapta nevét (az Árpád-korban négy eurázsiai keselyű faj fészkel a Kárpát-medencében, ezen a környéken fakókeselyű [Gyps fulvus] élt azokban az időkben). Az, hogy a várat pontosan mikor és ki építette, nem ismeretes. Legkorábbi része, a hegy tetején emelkedő felső vár mérete és kialakítása nagyon hasonlít a tatárjárás utáni várépítési hullám alatt épült magánföldesúri várépítkezésekre, így lehet,

hogy a 13. század második felében emelték. Először 1352-ben említik: ekkor Bajmóchoz tartozó királyi vár, várnagya pedig – csakúgy, mint Bajmócnak –, Zsámboki Gilét fia János volt (alvárnagya 1369-ben Fodor János). 1388-ban Zsigmond király Keselőkő várát Domokos fia Pásztói Jánosnak és Pásztói Kakas Lászlónak juttatta. 1390-től a Jolsvaiak kezében találjuk, kihalásukkal 1427 decemberében a királyra szállt, aki Borbála királynénak ajándékozta. Még 1437 előtt élethossziglani adományul várnagyáé, Liptói Bálinté lett, akitől 1453 előtt Majthényi Gergegy szerezte meg. 1507 körül Majthényi Mihály özvegye, Zabláti Györgyné 550 forintért visszaadta a várat Majthényi Jánosnak és Rafaelnek.

Az eldugott helyen fekvő, katonailag kevésbé jelentős vár a 16. századi harcokban nem szerepelt, a török hódítás ideig már nem jutott el. A császárhű Majthényiak birtokában lévő várat 1626-ban Bethlen Gábor csapatai súlyosan megrongálták. Ezután részben helyreállították, főként raktárnak és börtönnek használták, a Rákóczi-szabadságharc során a kurucok rombolták le végleg.

Romjai a 19. századi metszeteken még magasan álltak. A 20. század elején, a Borovszky-féle „Magyarország vármegyei és városai” sorozat Nyitra vármegyei kötetében közölt fotón már jóval kevesebb látszik belőle. Ennek okát is leírták: „a romokat nemcsak az idő viselte meg annyira, hogy ma már csak néhány falrészük látható, hanem a falu lakosainak kegyeletlensége is, akik a vár falában kitűnő építkezési anyagot látva, minden ellenőrzés

A vár Keselőkő (Podhradie) falu keleti szélé fölémelkedik



daczára széthordják.” A település lakossága tehát a tiltás ellenére építőanyagként használta fel a falmaradványokat, amit a meredek hegyoldal is megkönnyített, mivel a kibontott kőanyagot egyenesen a falu széléig lehetett legurítani.

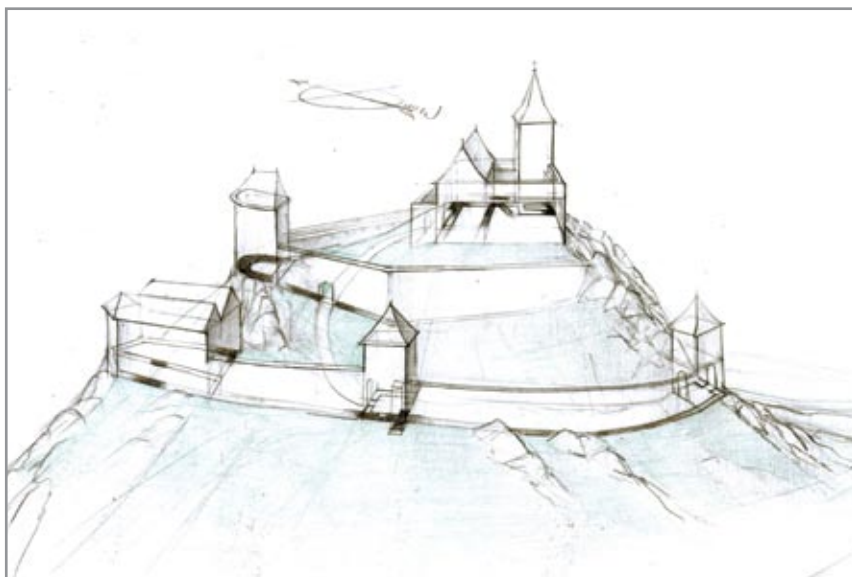
A helyben bányászott, szürke andezitkőből épült várból napjainkra nem sok maradt. Romjaihoz a várhegy nyugati oldalán juthatunk fel, az itt húzódó külső várfal és a meredek sziklafal alkotta szoros között. A felső várig egykor három kapun kellett áthaladni. Mára az elsőből csak a kapuhoz megfaragott szikla maradt meg, a következő a nyugati fala kivételével elpusztult négyzet alaprajzú torony alatt vezetett át, az utolsó kapuból pedig a falnyílás nyomait figyelhetjük meg a belső vár elbontott falának omladékában. A felvezető úttól nyugatra futó, ívelt várfalból csupán a kaputorony környezetében maradtak romok, a többi részen csak az alapfalak látszanak; rajtuk most egyszerű korlát fut végig. A feljáró falszoros törmelékkel borított, rajta nehezen járható ösvény vezet fel. A falszoros valaha az alsó vár szűk udvarába torkollott. Ezen az udvaron mindössze az északi sarokban épült sokszögletű falszakasz és egy téglalap alaprajzú épület alapjai maradtak fenn. Az alsó vár udvarát, valamint a fölé emelkedő középső vár területét vastag törmelékhalom takarja.

A középső várból az északi végén emelkedő, patkó alakú torony 1–2 méter magas romja, a hozzá csatlakozó, dél felé futó várfal csekély maradványa, és a keleti oldalon, a sziklaperem szélén emelt várfal szinte csak alapfalában megmaradt romja áll, melyek egy szabálytalan alakú, ma már ásatás nélkül nem rekonstruálható udvart fogtak közre.

A sziklacsúcs legmagasabb pontján fekvő felső vár egy észak-déli irányú, részben még követhető alaprajzú épületből és az ennek délkeleti oldalához csatlakozó négyzetes toronyból állt. A torony romja 9x9 méter oldalhosszúságú, belső mérete a nagyfokú pusztulás miatt nem állapítható meg. A többi épületből ha maradt is valami, az a fűvel borított, vastag törmelékretteg alatt rejtőzik. Az egész felső vár kb. 5–6 méterrel emelkedik a középső vár fölé, útja, bejárata már nem található meg. Faragott kőelem (ajtó- és ablakkeret, stb.) sem itt, sem a vár más részein nem látható.

A még meglévő romok nagyon rossz állapotban vannak, a további romlástól védendő, egy részüket fémhálóval vonták be. Ha rövidesen nem erősítik meg a düledező falcsonkokat, hamarosan már csak ezek omladékait kereshetjük fel.

Keselőkő nem tartozik a nagy eseményeket, adáz ostromokat átél, látványos várak közé, inkább uradalmi központként volt szerepe. Mégis érdemes ellátogatni ide; egyrészt, mert még jelen siralmas állapotában is történelmi múltunk egyik emléke, másrészt pedig gyönyörű kilátás nyílik maradványai mellől a Felső-Nyitra kiszélesedő völgyére. 🍷



Keselőkő vára a 16. században (König Frigyes rekonstrukciós elképzelése)

A vár látképe 1844-ben egy korabeli rajzon

A felső vár sziklája délkeletről (Fotó: Ferenczy Sándor József)

